

Vad är en bra lärare?

J. Bood, P. Nyman, K.-M. Persson, M. Sporre och C. Xu, *Lunds Tekniska Högskola*

Abstract— Det finns uppenbara svårigheter att definiera vad bra undervisning är och därmed också vad en bra lärare är. I föreliggande arbete har vi utgått ifrån att lärare som erhållit pedagogiska pris och lärare som ingår i LTH:s Pedagogiska Akademi, det vill säga innehar kompetensgraden ETP (Excellent Teaching Practitioner), är bra lärare. I studien genomfördes två undersökningar, varav den första baserades på lärarintervjuer avsedda att identifiera generella trender och inställningar inom tre olika lärargrupper: lärare som har ETP (grupp A), lärare som fått pedagogiska pris (grupp B) samt lärare som har bådadera (grupp C). Den andra undersökningen baserades på studenters enkätsvar från CEQ-kursutvärderingar på kurser där lärare som fått TLTH:s pedagogiska pris varit delaktiga.

Intervjuerna visar på påtagliga skillnader mellan grupp B och de två andra grupperna. Grupp B tycks ha en syn på undervisning som anknyter tydligt till undervisningsskicklighet snarare än det vidare begreppet pedagogisk skicklighet. Grupp B ansåg att talang betyder mer än högskolepedagogisk utbildning medan lärare i grupperna A och C i allmänhet ansåg att båda var viktiga. Under intervjuerna har det framkommit en bild av ETP där det tycks finnas två läger; det ena har en positiv bild till utmärkelserna medan det andra har en negativ. När det gäller pedagogiska utmärkelser finns ingen enhetlig syn på efter vilka kriterier lärare bör belönas.

Baserat på CEQ siffror framgår det att lärare som fått TLTH:s pedagogiska pris får högre betyg i kursutvärderingar än genomsnittsläraren totalt sett. Tidigare studier visar att även ETP-lärare får högre betyg i kursutvärderingar än genomsnittsläraren, men då underlagen inte är baserade på samma tidsperiod kunde ingen jämförelse göras mellan de två lärarkategorierna.

Nyckelord—CEQ, ETP, Pedagogisk skicklighet, undervisningsskicklighet.

I. INLEDNING

Vad är en bra lärare? Vad gör en bra lärare bra? Hur är en bra lärares syn på god undervisning? Det finns uppenbara svårigheter att definiera vad bra undervisning är och därmed också vad en bra lärare är. I följande rapport har vi utgått ifrån att lärare som belönats med pedagogiska pris och lärare som ingår i LTH:s Pedagogiska Akademi, det vill säga har kompetensgraden ETP (Excellent Teaching Practitioner), är bra lärare. I projektet har tre grupper av lärare intervjuats; lärare som har ETP, lärare som fått pedagogiska pris samt lärare som har fått bådadera. Studien ämnar undersöka skillnader och

likheter mellan de tre gruppernas syn på undervisning och pedagogik.

Det är viktigt att betona att det finns olika synsätt på undervisning och speciellt vad som inbegrips i termen god undervisning. I en beskrivning utgör undervisningsskicklighet en delmängd av det vidare begreppet pedagogisk skicklighet [1], vilket illustreras i Fig. 1.

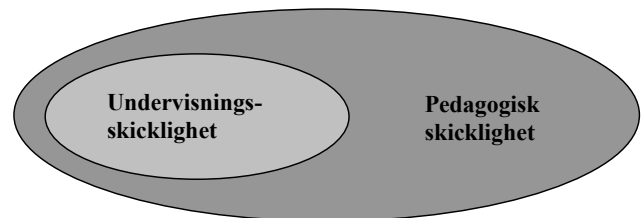

Fig. 1. Undervisningsskicklighet är en delmängd av det vidare begreppet pedagogisk skicklighet.

Med undervisningsskicklighet menas ”förmågan att undervisa på ett sätt som aktivt stödjer studenternas lärande” [2]. Undervisningsskicklighet är situationsbaserad och läraren behöver inte göra medvetna didaktiska val för att lyckas [1]. Olsson *et al.* [2] beskriver pedagogisk skicklighet på följande sätt: ”Ämneskunskaper och kunskaper om lärande och undervisning i ämnet eller ämnesområdet (ämnesdidaktiken) är av avgörande betydelse. I en föränderlig verksamhet förutsätter detta emellertid också att läraren kontinuerligt observerar och reflekterar över sin egen undervisning och dess effekter för studenternas lärande, för att med grund i sina kunskaper om undervisning och lärande analysera och dra slutsatser för vidare utveckling – läraren visar pedagogisk skicklighet”

II. TLTH:S PEDAGOGISKA PRIS

Teknologkåren vid LTH (TLTH) delar varje år ut ett pris till bästa pedagog vid LTH. Priset delas ut till en pedagog ”som har utvecklat pedagogiken, inspirationen och engagemanget på LTH:s utbildningar” [3]. Även intresse för studenternas åsikter och idéer om undervisningen skall premieras. Alla studenter vid LTH kan via studieråden nominera lärare till priset. Det är sedan kårstyrelsen som beslutar om pristagare.

III. LTH:S PEDAGOGISKA AKADEMI

Sedan 2001 har LTH en pedagogisk akademi [2,4]. Lärare ansöker till och accepteras i den pedagogiska akademien. Alla lärare som är med i akademien får titeln Excellent Teaching Practitioner (ETP). Vid ansökan till akademien bedöms lärarens

akademiska meriter. Till grund för bedömningen ligger den sökandens pedagogiska portfölj, som är ett personligt dokument på cirka 10-12 sidor med lärarens reflektioner kring lärande och med exempel från lärarens egen pedagogiska praktik. I kriterierna [2] för att antas till akademien betonas att läraren skall ha en klar utveckling över tid, fokus på studenternas lärande samt ha ett forskande förhållningssätt. Bedömningen ser således inte enbart till lärarens undervisningsskicklighet utan till lärarens hela pedagogiska skicklighet. Studier gjorda vid Genombrottet har visat att lärare som innehar ETP har bättre kursutvärderingssiffror (från CEQ-utvärderingar) än genomsnittet vid LTH [5].

IV. METOD

Inom projektet genomfördes två undersökningar, varav den första baserades på lärarintervjuer avsedda för att identifiera generella trender och inställningar inom de olika lärargrupperna. Den andra undersökningen baserades på studenternas enkätsvar från CEQ-kursutvärderingar från kurser där lärare som fått TLTH:s pedagogiska pris varit delaktiga.

A. Lärarintervjuer

Insamlingen av information baserades på intervjuer av 12 lärare på LTH i de tre grupperna: A. Lärare som har ETP men inte fått TLTH:s pedagogiska pris (5 st), B. Lärare som fått TLTH:s pedagogiska pris men inte innehar ETP (3 st) samt C. Lärare som har fått båda (4 st). Intervjun bestod av 9 frågor inom fyra teman: Synen på god undervisning, lärarpriser, värdering av pedagogiska meriter (ETP) samt kursutvärderingar.

B. CEQ-statistik

Projektgruppen har fått tillgång till samtliga CEQ-enkätsvar sedan starten med CEQ-utvärderingar 2003. Som nämnts ovan visade Alveteg *et al.* [5] att kurser där ETP-lärare är inblandade får generellt bättre kursutvärderingssiffror än genomsnittet bland LTH:s lärare. Vi genomförde en liknande undersökning där lärare som fått TLTH:s pedagogiska pris jämfördes mot genomsnittet på LTH. För att begränsa datamängden beaktades enbart åren 2008 till 2010. Samtliga kurser inom tidsperioden där en belönad lärare deltagit användes.

V. RESULTAT

A. Synen på god undervisning

På frågan *Vilka egenskaper anser du karaktäriserar en bra undervisare?* var det tveklöst vanligaste svaret förståelse för hur studenterna tänker. Detta svar dominerade för alla tre lärarkategorierna. Andra frekventa svar i samtliga kategorier var engagemang och tillgänglighet. Ett svar som är särskilt vanligt i kategori B är djup ämneskunskap. Många lärare i kategorierna A och C, dvs. ETP-lärare, betonar helhetsbild och planering. Ingen av dessa två faktorer nämndes av någon lärare i kategori B. LTH:s modell för pedagogisk skicklighet ligger till grund för ETP utnämningar. Modellen bygger på

Figur 1 men beskrivs mer i detalj av en Kolb-inspirerad cirkel [2] inom vilken planering utgör ett av fyra steg i cykeln. I denna cirkel ligger planering utanför domänen pedagogisk praktik, dvs. undervisningsskicklighet. Att lärarna i kategori B (de som inte har ETP) inte lyfte fram planering och helhetsbild kan vara en indikation på att dessa lärares syn på god undervisning utgår ifrån undervisningsskicklighet snarare än det vidare begreppet pedagogisk skicklighet.

På frågan *Vilken betydelse tillskriver du högskolepedagogisk utbildning respektive medfödd talang?* så svarade samtliga lärare i kategori B att talang betyder mest medan bara någon enstaka lärare i kategorierna A och C ansåg att talang är viktigast. Majoriteten av lärarna i kategorierna A och C anser att det krävs både talang och högskolepedagogisk utbildning för att bli en bra lärare.

På frågan *Har din pedagogiska utveckling ändrat din undervisningsstil? Hur?* svarade de flesta av lärarna att undervisningsstilen inte ändrats särskilt mycket. Bland lärare i kategori B gav samtliga detta svar. Ungefär hälften av lärarna i kategorierna A och C svarade att de ändrat undervisningsstil.

B. Lärarpriser

I första frågan till lärarna i den här sektionen efterfrågades vad lärarna trodde krävdes för att bli nominerad till TLTH:s pedagogiska pris. Svaren skiljde sig en del mellan de tre grupperna men de flesta lärare nämnde att engagemang var en avgörande faktor. Lärare i kategori B lyfter förutom engagemang fram en nära relation med studenterna. Flera lärare i grupp C nämner att det krävs stora elevgrupper för att bli nominerad, men även lärarens tillgänglighet nämns som en viktig faktor. Ämnets relevans eller att man har ett för studenterna intressant ämne samt att man är en duktig föreläsare är andra faktorer den här gruppen tror är viktiga. Vidare framhävde många lärare att det är relationen till studenterna som är det viktiga, att man har bra kontakt med och förståelse för dem. Om man tittar på svaren som helhet verkar det som att lärarna tror att det är undervisningsskicklighet snarare än pedagogisk kicklighet som krävs för att få priset.

C. Värdering av pedagogiska meriter - ETP

Synen på ETP som ett instrument för pedagogisk utvärdering varierade mellan de olika grupperna. En lärare utan ETP uttryckte att "ETP tar enbart hänsyn till teorin och inte hur man verkligen är som lärare". Samma lärare påpekade samtidigt att det vore bra att få möjlighet att reflektera kring sin undervisning. En lärare i kategori A uttryckte däremot att det är "bra att pedagogik premieras på universitet då det är viktigt att undervisning tas på allvar". En annan lärare i samma kategori tyckte även att erhållandet av ETP "stärker självförtroendet som lärare och ger legitimitet". Samtliga lärare i kategori B är negativt inställda till dess betydelse medan samtliga i kategori A är positiva. I kategori C är de flesta positiva men en lärare menar att "pedagogik är mindre värt som vetenskap om man inte kan säga något generellt". Det finns även skilda åsikter gällande publicerandet av en vetenskaplig artikel inom området för pedagogik, något som ingår i ETP-kriterierna, där någon uttrycker att det är positivt

medan en annan menar att ”den typen av forskning borde bedrivas på annan instans”.

Av de lärare som innehar ETP kunde alla redovisa någon form av konkret exempel på applicering/tillämpning. Genomgående var ett eftervärde av skrivandet av en pedagogisk portfölj, efterföljande påverkan på kursupplägg och verktyg att förnya samt reflektion kring undervisningen. Annars förekom kommentarer så som att läraren inser sina svagheter eller att läraren faktiskt kunde lösa orsaken till ett pedagogikrelaterat problem istället för att bara försöka motverka dess yttringar.

D. Kursutvärderingar

Sätten att använda sig utav kursutvärderingar för att förbättra kurser skilde sig markant mellan de olika lärarkategorierna. Även om lärare i alla kategorierna utnyttjade kursutvärderingar var det tydligt att lärare i kategorierna A och C utnyttjade kursutvärderingar i en högre grad än lärare i grupp B. Bland lärare i grupperna A och C var även operativ utvärdering ett vanligt förekommande verktyg. Även lärarna i kategori B var intresserade av att förbättra kurser med hjälp av kursutvärderingar. Ingen av dessa lärare nämnde dock att de använde operativ utvärdering. De nämnde emellertid att de under kursens gång söker kontakt med studenter för att försöka läsa av situationen. Även om detta ger en viss återkoppling, och de facto är en form av operativ utvärdering, kommer informationen endast från en liten delmängd av hela studentgruppen.

Samtliga lärare i kategorierna A och C menade att CEQ-systemet inte är optimalt för att förbättra den egna kursen. De ansåg att enbart fritextsvaren direkt kunde utnyttjas för att förbättra den egna kursen. Detta kan vara en bidragande anledning till att dessa lärare genomförde operativa utvärderingar. Bland lärare i kategori B var det ingen som nämnde att de la särskild vikt vid fritextsvaren. Noterbart är att alla lärare i grupperna A och C kunde nämna ett flertal förändringar som genomförts i kurserna under årens gång baserade på kursutvärderingar.

E. CEQ-statistik

Resultatet visas i Fig. 2. Man kan tydligt se att kurser med belönade lärare får generellt högre siffror i kursutvärderingarna, även under kategorin ”God undervisning”. Detta verifierar att enligt CEQ-utvärderingssystemet, och därmed även enligt studenterna, är lärare som fått pedagogiska pris bättre undervisare än genomsnittet. Resultatet i denna undersökning visar att lärare som fått TLTH:s pedagogiska pris är omtyckta av ett genomsnitt av studenterna. Detta är viktigt då utnämningen av priset sker av ett fåtal personer och det skulle kunna funnits en risk att enbart ett fåtal personer faktiskt tyckte om läraren.

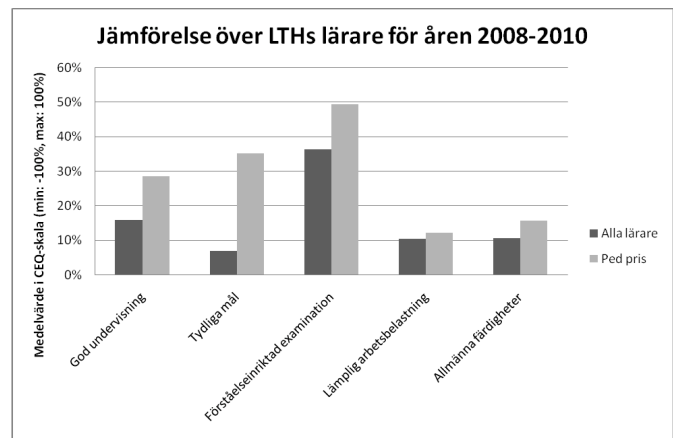

Fig. 2. CEQ-siffror för kurser där lärare som fått TLTH:s pedagogiska pris har varit inblandade jämfört med samtliga lärare vid LTH. Enbart kurser från 2008 till 2010 har analyserats.

VI. SLUTSATSER

Skillnaden mellan grupp B och de två andra grupperna är påtaglig inom alla fyra intervjuteman. Grupp B tycks ha en syn på undervisning som anknyter tydligt till undervisningsskicklighet snarare än det vidare begreppet pedagogisk skicklighet. Grupp B ansåg att talang betyder mer än högskolepedagogisk utbildning medan lärare i grupperna A och C i allmänhet ansåg att båda var viktiga. Det har framkommit en bild av ETP där det tycks finnas två läger; det ena med en positiv bild till utmärkelserna medan det andra har en negativ. En del av den negativa bilden kan anknytas till starten av ETP där det bestämdes att alla sökanden skulle bli accepterade. Generellt kan det konstateras att lärare är positiva till pedagogiska utmärkelser och de tycker det är bra att inte bara forskning uppmärksammas. Däremot finns ingen enhetlig syn på efter vilka kriterier lärare bör belönas. Exempelvis är kravet på publikation inom pedagogik kritiserat även om det fanns lärare som tyckte det var bra.

Baserat på CEQ siffror framgår det att ETP-lärare får högre betyg i kursutvärderingar än genomsnittsläraren totalt sett. Även lärare som fått pedagogiskt pris har högre betyg i CEQ men då underlagen inte är baserade på samma tidsperiod kunde ingen jämförelse göras mellan de två lärarkategorierna. Något som tydligt framgick är dock att lärare som innehar ETP bättre nyttjar CEQ, men även operativ utvärdering.

REFERENSER

- [1] Å. Ryegård, K. Apelgren och T. Olsson, *Att belägga, bedöma och belöna pedagogisk skicklighet*, Uppsala Universitet, Avd. För universitetspedagogisk utveckling, PU, 2010.
- [2] T. Olsson, K. Mårtensson och T. Roxå, ”Pedagogisk skicklighet – ett utvecklingsperspektiv från Lunds Universitet”, i *Att belägga, bedöma och belöna pedagogisk skicklighet*, Uppsala Universitet, Avd. För universitetspedagogisk utveckling, PU, 2010.
- [3] Teknologkåren vid LTH (2008), *Policy för TLTHs pedagogiska pris*, nedladdat från <http://www.tlth.se/filer/dokument/styrdokument/policy/pedagogiska.pdf>, 2010-06-06.
- [4] T. Olsson och T. Roxå, *Evaluating rewards for excellent teaching – a cultural approach*, Lunds Universitet, 2008.
- [5] M. Alveteg, K. Andersson och J. Borell, ”5 år med CEQ – Vad säger siffrorna?”, i *Lärande i LTH (blad 4)*, Lunds Universitet, 2008.